

**NÁVRH
STÁTNÍHO ZÁVĚREČNÉHO ÚČTU
ČESKÉ REPUBLIKY
ZA ROK 2019**

**B.
EKONOMICKÝ VÝVOJ A HOSPODAŘENÍ
SEKTORU VLÁDNÍCH INSTITUCÍ**

Obsah

I. EKONOMICKÝ VÝVOJ	1
1. ZÁKLADNÍ TENDENCE MAKROEKONOMICKÉHO VÝVOJE	1
2. EKONOMICKÝ VÝKON	3
2.1. Poptávka.....	3
2.2. Nabídka	4
2.3. Důchody	5
3. CENOVÝ VÝVOJ	5
3.1. Spotřebitelské ceny.....	6
3.2. Ceny výrobců.....	8
4. TRH PRÁCE	8
4.1. Ekonomická aktivita	9
4.2. Zaměstnanost.....	9
4.3. Nezaměstnanost.....	10
4.4. Mzdy	11
5. PLATEBNÍ BILANCE	12
5.1. Běžný účet.....	12
5.1.1. Zahraniční obchod se zbožím (podle ČSÚ)	13
5.2. Kapitálový účet.....	15
5.3. Finanční účet.....	15
5.4. Devizové rezervy	15
6. MĚNOVÝ VÝVOJ A FINANČNÍ TRH	16
6.1. Měnové agregáty, vklady a úvěry.....	16
6.1.1. Měnové agregáty (pasiva)	16
6.1.2. Úvěry (aktiva).....	16
6.2. Úrokové sazby	17
6.3. Měnové kurzy	19
7. SROVNÁNÍ MAKROEKONOMICKÉHO RÁMCE STÁTNÍHO ROZPOČTU NA ROK 2019 SE SOUČASNÝMI DATY ..	19
II. HOSPODAŘENÍ SEKTORU VLÁDNÍCH INSTITUCÍ V ROCE 2019	21

I. Ekonomický vývoj

1. Základní tendence makroekonomického vývoje¹

Domácí ekonomika pokračovala v roce 2019 v růstu. Hrubý domácí produkt se reálně zvýšil o 2,6 %, což pravděpodobně vedlo k pokračujícímu otevírání kladné produkční mezery. Na růstu ekonomiky se podílela většina odvětví národního hospodářství s nejvýznamnějším příspěvkem služeb.

Hlavní roli v růstu HDP hrála domácí poptávka a v jejím rámci především výdaje domácností na konečnou spotřebu. Nárůst soukromé spotřeby plynul z rostoucího disponibilního důchodu, důvěry domácností v ekonomický vývoj a vysoké zaměstnanosti. Investiční aktivita byla tažena především využitými výrobními kapacitami, zdražující pracovní silou a investicemi sektoru vládních institucí podpořenými spolufinancováním z fondů EU. Saldo zahraničního obchodu se zbožím a službami ovlivnilo růst HDP v roce 2019 negativně.

Symptomy přehřátého trhu práce dále přetrvávají. Zejména je to viditelné na počtu volných pracovních míst, který již delší dobu přesahuje 6 % pracovní síly. Dle Výběrového šetření pracovních sil na roční bázi vzrostla zaměstnanost výrazně pomalejším tempem (0,2 %) než v předešlém období, míra ekonomické aktivity v kategorii 15–64 let se meziročně zvýšila již pouze o 0,1 p. b. na 76,7 %, prostor pro další růst těchto veličin je již omezený. Míra nezaměstnanosti ve stejné věkové kategorii klesla o další 0,2 p. b. na 2,1 %.

Inflaci ve výši 2,8 % vyvolaly především domácí tržní faktory, a to jak nabídkové, tak poptávkové. K inflaci přispěla také administrativní opatření. Domácí ekonomika vykazovala proinflační tlaky vyplývající z kladné produkční mezery s velmi nízkou nezaměstnaností a rychlým růstem výdělků. Meziroční inflace se pohybovala převážně v horní polovině tolerančního pásma okolo 2% inflačního cíle ČNB, v závěru roku však překonala 3% hranici pásma. Ceny průmyslových výrobců se zvýšily o 2,6 %. Rostly tedy, podobně jako spotřebitelské ceny, rychleji než v roce 2018.

Běžný účet platební bilance skončil v roce 2019 schodkem ve výši 0,4 %, v meziročním srovnání se zhoršil o 0,8 p. b. Negativně se vývoji běžného účtu odrazil nárůst deficitu bilance prvotních důchodů vlivem růstu ziskovosti firem v zahraničním vlastnictví. Bilance zboží a služeb se v meziročním srovnání v poměrovém vyjádření nezměnila.

Domácí finanční sektor je dlouhodobě stabilní. S ohledem na inflaci a makroekonomický vývoj zvýšila ČNB v květnu primární úrokovou sazbu o 0,25 p. b. na 2,00 %. Klientské úrokové sazby reagovaly jen v omezené míře, úrokové sazby z celkového objemu vkladů rostly nepatrně rychleji než z celkových úvěrů. Výnosy státních dluhopisů se do srpna snižovaly a po zbytek roku rostly s minimálními rozdíly mezi jednotlivými splatnostmi. Růst úvěrů domácnostem i nefinančním podnikům zpomalil. Rizika spojená s přetrvávajícím růstem objemu hypotečních úvěrů vyhodnotila ČNB nadále jako zvýšená, a ponechala tak v účinnosti svá doporučení k řízení rizik spojených s poskytováním retailových úvěrů zajištěných rezidenční nemovitostí.

Vnější prostředí

Globální hospodářský růst v roce 2019 výrazně zpomalil. Světovou ekonomiku nepříznivě poznamenalo zejména napětí v mezinárodních obchodních vztazích, v Evropě byl patrný vliv

¹ Zpracováno na základě statistických dat známých do 31. března 2020 včetně.

nejistoty ohledně vystoupení Spojeného království z EU. Indikátory důvěry v průmyslu se propadly do pásma kontrakce a světový obchod se zbožím klesl.

V USA byla nadále hlavním tahounem růstu HDP spotřeba domácností, podpořená klesající mírou nezaměstnanosti. Zvýšené obchodní napětí se odrazilo v propadu indikátoru sentimentu vedoucích pracovníků. Vlivem slábnoucí investiční aktivity a zahraničního obchodu tak ekonomický růst postupně zpomaloval, za celý rok 2019 dosáhl 2,3 %. V reakci na hospodářský vývoj Fed ve druhé polovině roku postupně třikrát snížil úrokové sazby, a to z 2,25–2,50 % až na 1,50–1,75 %.

Ekonomický růst v EU zpomalil na 1,5 %. Míra nezaměstnanosti dále klesla na dlouhodobě nejnižší hodnoty, což se projevilo silnou dynamikou disponibilních příjmů i spotřebních výdajů domácností. Naopak zrychlující pokles produkce ve zpracovatelském průmyslu související s oslabením zahraniční poptávky přinesl zpomalení hospodářského růstu.

Hlavní evropské ekonomiky zaznamenaly v rámci EU nejslabší tempa růstu, zejména Německo (0,6 %) a Itálie (0,3 %). Na opačné straně stály ekonomiky Maďarska (4,9 %), Malty (4,4 %), Estonska (4,3 %) a Polska (4,1 %).

Průměrná míra nezaměstnanosti v EU klesla na 6,3 %, mezi státy však nadále panovaly značné rozdíly. Nejvyšší míru nezaměstnanosti zaznamenalo Řecko (17,3 %), následované Španělskem (14,1 %). Naopak v některých zemích vykazoval trh práce zřetelné symptomy přehřátí, nejnižší míra nezaměstnanosti byla v ČR (2,0 %) a v Německu (3,2 %). Míra inflace se postupně snížila na hodnoty kolem 1 % v závěru roku 2019. ECB v polovině září snížila hlavní depozitní sazbu o 0,1 p. b. na –0,50 % a s účinností od listopadu obnovila program nákupu aktiv v měsíčním objemu 20 mld. eur.

Německá ekonomika zpomalila na 0,6 %, přičemž tahounem růstu byla stejně jako v roce 2018 pouze domácí poptávka. Čistý vývoz v důsledku nižší obchodní intenzity ovlivněné nárůstem protekcionistických tendencí hospodářskou dynamiku tlumil. Zatímco průmyslová produkce klesla přibližně o 5 %, sektor služeb byl podpořen rostoucími výdaji domácností při zrychlujícím tempu růstu zaměstnanosti.

Silná exportní orientace slovenské ekonomiky se projevila v citelném zpomalení tempa růstu HDP na 2,3 %. Nedostatek pracovníků vedl k nejvyššímu nárůstu nominálních mezd od roku 2008. Obavy spotřebitelů z ekonomického vývoje se však promítly do zvýšení míry úspor a nižšího příspěvku spotřeby domácností k růstu HDP. Tvorba hrubého fixního kapitálu byla tažena soukromými subjekty, investice sektoru vládních institucí se naopak snížily.

Tabulka č. 1: Hrubý domácí produkt

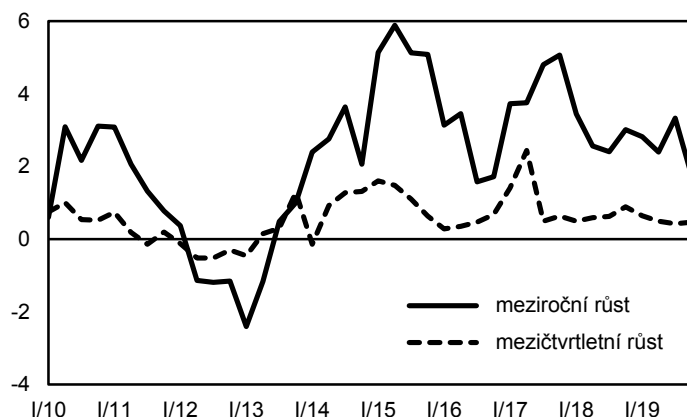
Země		2017	2018	2019				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
USA	<i>mzr. %</i>	2,4	2,9	2,3	2,7	2,3	2,1	2,3
EU28	<i>mzr. %</i>	2,6	2,0	1,5	1,7	1,4	1,5	1,2
EA 19	<i>mzr. %</i>	2,7	1,9	1,2	1,4	1,2	1,3	1,0
Německo	<i>mzr. %</i>	2,8	1,5	0,6	1,0	0,3	0,6	0,5
Slovensko	<i>mzr. %</i>	3,0	4,0	2,3	3,3	2,3	1,7	1,9
Polsko	<i>mzr. %</i>	4,9	5,2	4,1	4,7	4,1	4,0	3,7
Francie	<i>mzr. %</i>	2,4	1,7	1,3	1,3	1,5	1,5	0,9
Spojené království	<i>mzr. %</i>	1,9	1,3	1,4	2,0	1,3	1,2	1,1
Rakousko	<i>mzr. %</i>	2,6	2,3	1,5	1,9	1,7	1,5	0,9
Itálie	<i>mzr. %</i>	1,7	0,7	0,3	0,2	0,4	0,5	0,1

Pramen: Eurostat, mezioční růst ve stálých cenách v %, sezónně a kalendářně očištěná data

2. Ekonomický výkon

Hrubý domácí produkt (HDP) v roce 2019 reálně vzrostl o 2,6 % a hrubá přidaná hodnota (HPH) o 2,4 %. Ekonomická aktivita pravděpodobně rostla rychleji než potenciální produkt, kladná produkční mezera se proto dále otevírala.

Graf č. 1: Hrubý domácí produkt

Pramen: ČSÚ, stálé ceny

2.1. Poptávka

Zvyšující se výdaje na konečnou spotřebu byly taženy zejména soukromou spotřebou. Významně kladný příspěvek zaznamenala také spotřeba sektoru vládních institucí. Nárůst spotřeby domácností plynul ze silně rostoucího disponibilního důchodu při vysoké důvěře spotřebitelů, které pomáhala také rekordně nízká míra nezaměstnanosti. Dynamiku spotřeby domácností naopak tlumil citelný nárůst míry úspor. Nejrychleji rostoucí složky spotřeby domácností představovaly výdaje na statky střednědobé a dlouhodobé spotřeby, což svědčilo o optimistickém vnímání hospodářské situace domácnostmi. K tempu celkové spotřeby domácností výrazně přispívaly vlivem vysokého podílu ve spotřebním koši také statky krátkodobé spotřeby, jež jsou na hospodářské fluktuace méně citlivé, či služby. Výdaje na konečnou spotřebu sektoru vládních institucí v roce 2019 vzrostly díky nárůstu zaměstnanosti ve státní správě a výdajů na nákup zboží a služeb.

K tempu tvorby hrubého fixního kapitálu kladně přispěla jak soukromá investiční aktivita, tak i investice sektoru vládních institucí. Soukromé investice stimulovaly především využití výrobní kapacity, nedostatek zaměstnanců projevující se v razantním zdražování pracovní síly a pomohly také stále ještě mírně uvolněné měnové podmínky. Tempo investiční aktivity však bylo oproti roku 2018 významně nižší vlivem zpomalení německé ekonomiky a rostoucích rizik protekcionismu. Investice sektoru vládních institucí byly podpořeny postupným náběhem projektů spolufinancovaných fondy EU. Dynamicky rostoucí složky investic tvořily obydlí a nerezidenční budovy a stavby, naopak dopravní prostředky a stroje byly negativně ovlivněny zhoršujícím se vnějším prostředím. Změna stavu zásob přispěla k růstu HDP mírně pozitivně (příspěvek 0,2 p. b.).

Tabulka č. 2: Výdaje na hrubý domácí produkt

		2017	2018	2019				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
HDP, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	5047	5324	5653	1307	1412	1446	1488
HDP, běžné ceny	<i>mzr. %</i>	5,9	5,5	6,2	6,3	6,0	7,0	5,5
HDP, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	4,4	2,8	2,6	2,8	2,4	3,3	1,8
Konečná spotřeba	<i>mzr. %</i>	3,4	3,2	2,9	2,8	2,8	3,4	2,6
domácností	<i>mzr. %</i>	4,2	3,2	3,0	3,1	2,8	3,3	2,9
vládních institucí	<i>mzr. %</i>	1,3	3,4	2,6	2,1	2,8	3,7	1,8
neziskových institucí	<i>mzr. %</i>	4,9	4,9	3,9	4,3	3,5	3,7	4,0
Tvorba hrubého kapitálu	<i>mzr. %</i>	4,0	5,6	3,4	5,6	-0,6	0,4	8,8
fixního	<i>mzr. %</i>	3,7	7,6	2,8	3,3	0,9	2,6	4,3
Vývoz	<i>mzr. %</i>	6,7	4,4	1,2	1,3	1,9	3,8	-2,1
Dovoz	<i>mzr. %</i>	5,9	5,9	1,7	1,9	1,0	2,7	1,0

Pramen: ČSÚ

Dynamika obrátů v zahraničním obchodě byla meziročně výrazně nižší vlivem zpomalení růstu exportních trhů a poklesu exportní výkonnosti na straně vývozu a nižšího tempa dovozně náročné investiční poptávky na straně dovozu. Ve výsledku přispěl čistý vývoz zboží a služeb k růstu HDP negativně 0,3 p. b.

2.2. Nabídka

Hospodářský růst byl rozložen mezi většinu odvětví s výraznějším předstihem informačních a komunikačních činností. Kladný příspěvek k růstu hrubé přidané hodnoty si vzhledem ke struktuře české ekonomiky za celý rok 2019 uchoval také zpracovatelský průmysl, ve kterém se však ke konci roku začala výrazně projevovat slábnoucí zahraniční poptávka.

Tabulka č. 3: Produktivita práce a jednotkové náklady práce (podle národních účtů)

		2017	2018	2019				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
HPH, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	4529	4789	5092	1183	1272	1302	1337
HPH, běžné ceny	<i>mzr. %</i>	5,7	5,7	6,3	6,4	6,1	7,3	5,6
HPH, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	4,2	3,0	2,4	2,8	2,3	3,2	1,5
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	10,5	1,6	1,0	0,9	0,3	4,2	-1,3
Produktivita práce ¹⁾	<i>mzr. %</i>	2,6	1,6	1,8	1,4	1,5	2,7	1,5
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	9,1	0,5	1,1	-0,1	-0,2	4,5	0,5
Nominální průměrná náhrada ²⁾	<i>mzr. %</i>	6,4	8,0	6,2	6,2	6,4	6,0	6,1
Jednotkové náklady práce ³⁾	<i>mzr. %</i>	3,7	6,3	4,3	4,7	4,9	3,2	4,6
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	-2,1	6,5	3,4	5,3	5,3	-0,2	3,5

Pramen: ČSÚ, propočet MF

Vysvětlivky:

1) Hrubá přidaná hodnota ve stálých cenách na jednoho zaměstnaného (fyzické osoby)

2) Objem náhrad zaměstnancům v běžných cenách na jednoho zaměstnance (fyzické osoby)

3) Poměr nominální průměrné náhrady a produktivity práce

Při růstu zaměstnanosti v metodice národních účtů o 0,7 % a HPH o 2,4 % se produktivita práce v celé ekonomice zvýšila o 1,8 %. Růst produktivity byl nejvíce patrný v sektorech služeb a zemědělství.

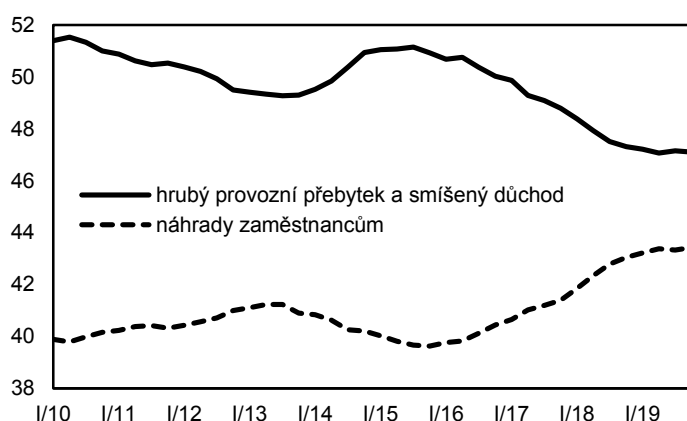
Jednotkové náklady práce ve sledovaném období meziročně vzrostly o 4,3 % stimulované nedostatkem pracovníků na trhu práce. Jejich zvýšení bylo patrné napříč všemi odvětvími hospodářství, zejména ve veřejné správě a obraně, vzdělávání, zdravotní a sociální péči a činnostech v oblasti nemovitostí.

Při zvýšení deflátoru HPH o 3,8 % vzrostly náhrady zaměstnancům o 7,1 %. Růst počtu zaměstnanců o 0,9 % tak z pohledu zaměstnavatelů vedl k nárůstu průměrných reálných nákladů na práci o 2,3 %. Jejich zvýšení předčilo dynamiku produktivity práce a implikovalo růst podílu náhrad zaměstnanců na HPH. Z pohledu spotřebitelů při deflátoru spotřeby vyšším o 2,9 % vzrostly reálné průměrné náhrady zaměstnanců o 3,1 %, což představovalo pozitivní impulz pro spotřebu domácností.

2.3. Důchody

Zvýšení nominálního HDP v roce 2019 o 6,2 % bylo doprovázeno růsty hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu o 5,7 % a náhrad zaměstnancům o 7,1 %.

Graf č. 2: Podíly sumárních složek důchodů na HDP

Pramen: ČSÚ, propočet MF, klouzavé roční úhrny

Z hlediska podílů obou typů důchodů na HDP došlo v daném období k poklesu podílu hrubého provozního přebytku na 47,1 % ve prospěch růstu podílu náhrad zaměstnancům na 43,4 %. Podíl čistých daní z produktů se snížil na 9,5 % HDP.

Tabulka č. 4: Důchodová struktura hrubého domácího produktu

	mld. Kč	2017	2018	2019				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
HDP, běžné ceny		5047	5324	5653	1307	1412	1446	1488
Čisté daně	podíl %	9,8	9,7	9,5	8,5	9,9	10,1	9,3
Hrubý provozní přebytek a smíšený důchod	podíl %	48,8	47,3	47,1	46,6	46,6	48,0	47,2
Náhrady zaměstnancům	podíl %	41,4	43,0	43,4	45,0	43,5	41,9	43,5
zemědělství, lesnictví a rybářství	podíl %	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
průmysl	podíl %	13,1	13,4	13,3	13,8	13,6	12,6	13,1
z toho zpracovatelský průmysl	podíl %	11,8	12,1	11,9	12,4	12,3	11,4	11,7
stavebnictví	podíl %	1,9	1,9	1,9	1,8	1,9	2,0	2,0
obchod, ubytování, doprava a pohostinství	podíl %	8,3	8,6	8,7	9,1	8,6	8,6	8,7
informační a komunikační činnosti	podíl %	2,0	2,1	2,2	2,4	2,1	2,1	2,1
peněžnictví a pojišťovnictví	podíl %	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4	1,2	1,2
činnost v oblasti nemovitosti	podíl %	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5
profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti	podíl %	3,1	3,2	3,3	3,4	3,2	3,1	3,3
veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče	podíl %	9,5	10,1	10,6	10,9	10,3	10,1	10,9
ostatní činnosti	podíl %	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9	1,0

Pramen: ČSÚ, propočet MF

3. Cenový vývoj

V roce 2019 se meziroční růst spotřebitelských cen pohyboval převážně v horní části tolerančního pásma okolo 2% inflačního cíle ČNB, v závěru roku však překonal 3% hranici pásma a v prosinci vystoupil na 3,2 %. Průměrná míra inflace v roce 2019 dosáhla 2,8 %. Administrativní opatření měla na spotřebitelské ceny již větší vliv než v roce 2018. Domácí

faktory působily proinflačně jak na nabídkové, tak na poptávkové straně. Z hlediska jednotlivých statků bylo významné zdražení elektřiny.

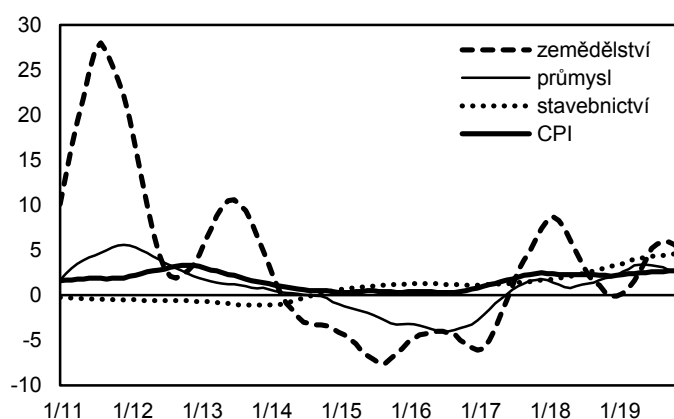
Tabulka č. 5: Základní ukazatele cenového vývoje

		2017	2018	2019				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
Index spotřebitel. cen (konec období)								
průměrná míra inflace	%	2,5	2,1	2,8	2,4	2,5	2,6	2,8
meziroční inflace	%	2,4	2,0	3,2	3,0	2,7	2,7	3,2
přísp. admin. opatření k mizr. inflaci	p. b.	0,1	0,3	0,8	0,6	0,6	0,7	0,8
Ceny průmyslových výrobců	mizr. %	1,8	2,0	2,6	3,5	3,5	2,0	1,3
Ceny stavebních prací	mizr. %	1,7	3,2	4,6	4,6	4,7	4,5	4,5
Ceny tržních služeb	mizr. %	1,3	1,8	2,6	2,6	2,6	2,7	2,3
Ceny zemědělských výrobců	mizr. %	7,3	0,1	4,9	6,9	11,0	5,8	-1,6

Pramen: ČSÚ

Ve skupině produkčních cen se v roce 2019 ve srovnání s rokem 2018 na roční bázi nejvíce zvýšily ceny zemědělských výrobců, a to o 4,9 %. Do cen průmyslových výrobců také dopadlo zvýšení ceny elektřiny, v průměru za celý rok 2019 ve srovnání s rokem 2018 vzrostly o 2,6 %. Cenový růst zrychlil i v případě stavebních prací a tržních služeb.

Graf č. 3: Spotřebitelské ceny a ceny výrobců

Pramen: ČSÚ, růst průměrné hladiny cen za posledních 12 měsíců k průměru předchozích 12 měsíců v %

3.1. Spotřebitelské ceny

Průměrná míra inflace v roce 2019 dosáhla 2,8 % (o 0,7 p. b. více než v roce 2018). Průměrný roční příspěvek administrativních opatření (změn nepřímých daní a regulovaných cen) k meziroční inflaci dosáhl 0,6 p. b. Dominantně byl určen dopady změn regulovaných cen (zejména elektřiny), jelikož cenové dopady změn nepřímých daní (snížení daně z přidané hodnoty v hromadné dopravě) byly velmi malé.

Meziroční inflace se v průběhu roku 2019 nacházela převážně v horní polovině tolerančního pásma ± 1 p. b. okolo 2% cíle ČNB. V závěru roku však překročila jeho horní mez. Meziroční růst spotřebitelských cen v prosinci 2019 dosáhl 3,2 %. Měnověpolitická inflace (po odečtení primárních dopadů nepřímých daní) se vyvíjela téměř shodně jako celková inflace a v prosinci podle propočtů ČNB činila v meziročním vyjádření 3,3 %. Jádrová inflace nezohledňující administrativní opatření a také ceny potravin a pohonných hmot, které jsou obvykle velmi kolísavými položkami spotřebního koše nekorrespondujícími s domácím makroekonomickým vývojem, dosáhla 2,7 %.

Na inflaci se v roce 2019 podílely především domácí faktory - nabídkové i poptávkové. Velmi nízká nezaměstnanost spojená s extrémním počtem volných pracovních míst vyústila v rychlý růst mezd, jenž se promítl do nárůstu jednotkových nákladů práce a vytvářel nabídkovou inflaci. Poptávková inflace plynula z rostoucí spotřeby domácností v prostředí kladné produkční mezery.

Korunová cena ropy se ve srovnání s rokem 2018 příliš nezměnila, což se odrazilo i ve stabilitě cen pohonných hmot. Průměrná cena benzínu Natural 95 činila 31,87 Kč/l (proti 32,09 Kč/l v roce 2018), motorová nafta stála 31,67 Kč/l (proti 31,60 Kč/l).

K růstu cen v prosinci 2019 nejvíce přispěl oddíl bydlení, kde vzrostla například cena elektřiny o 12,3 %, tepla o 4,0 % či zemního plynu o 3,0 %. Významný byl rovněž příspěvek oddílu potraviny a nealkoholické nápoje. Ceny se snížily jen v oddíle pošty a telekomunikace. Podrobnější informace podává následující tabulka.

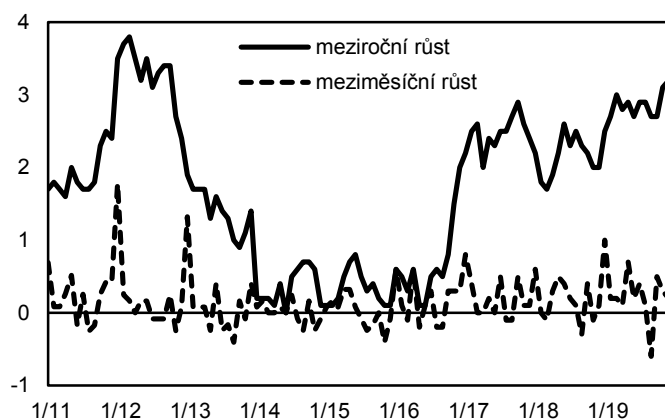
Tabulka č. 6: Index spotřebitelských cen

Oddíl	váha v koši %	prosinec 2018		prosinec 2019		
		mzr. růst	příspěvek k růstu	mzr. růst	příspěvek k růstu	
		%	p. b.	%	p. b.	
Úhrn	1000,0	2,0	2,0	3,2	3,2	
1	Potraviny a nealkoholické nápoje	177,6	-0,6	-0,1	4,8	0,8
2	Alkoholické nápoje, tabák	92,1	2,8	0,2	1,9	0,2
3	Odívání a obuv	41,5	-1,5	-0,1	0,6	0,0
4	Bydlení, voda, energie, paliva	257,2	4,0	1,0	5,1	1,3
5	Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	58,1	1,8	0,1	2,0	0,1
6	Zdraví	24,5	3,4	0,1	2,1	0,1
7	Doprava	101,7	1,6	0,2	1,2	0,1
8	Pošty a telekomunikace	28,8	-0,8	0,0	-4,1	-0,1
9	Rekreace a kultura	86,3	0,8	0,1	2,2	0,2
10	Vzdělávání	5,7	2,3	0,0	3,8	0,0
11	Stravování a ubytování	59,1	3,8	0,2	4,7	0,3
12	Ostatní zboží a služby	67,2	4,1	0,3	2,9	0,2

Pramen: ČSÚ, stálé váhy roku 2016

Ceny zboží v roce 2019 v průměru meziročně vzrostly o 2,4 % (v roce 2018 o 1,6 %), ceny služeb vykázaly růst o 3,7 % (v roce 2018 se zvýšily o 3,0 %).

Graf č. 4: Spotřebitelské ceny

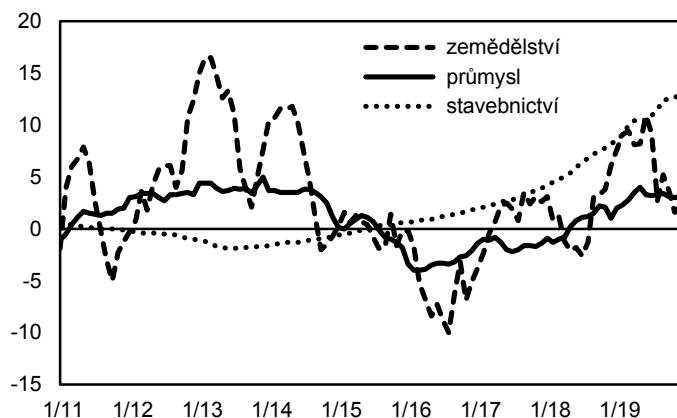
Pramen: ČSÚ, růsty v %

Průměrná míra inflace měřená na bázi harmonizovaného indexu spotřebitelských cen v ČR v roce 2019 činila 2,6 % (o 0,6 p. b. více než v roce 2018). Mezi 28 zeměmi EU šlo o šestou nejvyšší hodnotu.

3.2. Ceny výrobců

Ceny průmyslových výrobců v průměru za celý rok 2019 proti roku 2018 vzrostly o 2,6 %. Podobně jako ve spotřebitelských cenách hrálo také v cenách průmyslových výrobců velkou roli zdražení elektřiny. Nejvyšší, a to 8%, růst cen byl tak zaznamenán ve skupině elektřina, plyn, pára a klimatizovaný vzduch. Poměrně rychle rostly i ceny ve skupině těžba a dobývání.

Graf č. 5: Ceny výrobců

Pramen: ČSÚ, růsty proti průměru roku 2015 v %

Ceny stavebních prací v roce 2019 zrychlily svůj růst, což patrně také souviselo s nedostatkem pracovní síly ve stavebnictví. V průměru za celý rok 2019 ve srovnání s rokem 2018 se zvýšily o 4,6 %. Zrychlil i růst cen tržních služeb pro podniky (na 2,6 % z 1,8 % v roce 2018). Ceny zemědělských výrobců se v ročním průměru zvýšily o 4,9 %. V průběhu roku vykazovaly – ve srovnání s ostatními cenovými okruhy výrobní sféry – větší kolísavost. Ceny rostlinných výrobků se zvýšily o 5,9 %, ceny živočišných výrobků o 3,9 %. V průběhu roku se však cenová hladina těchto dvou segmentů pohybovala protichůdně. Zatímco u cen živočišných výrobků se zvyšovala, pro rostlinné výrobky byl zejména ve 2. pololetí charakteristický její pokles.

4. Trh práce

Vlivem vyčerpání potenciálu se růst zaměstnanosti v roce 2019 prakticky zastavil. Nezaměstnanost jak v metodice Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) tak MPSV dále, i když pomaleji, klesala. Trh práce dlouhodobě trvale vykazuje známky přehřátí viditelné jak na extrémně nízké nezaměstnanosti, tak i počtu volných pracovních míst. Ten na konci roku 2019 dosáhl 341 tisíc, což více než dvojnásobně přesahuje dosavadní maxima z roku 2008.

Tabulka č. 7: Základní ukazatele trhu práce podle VŠPS

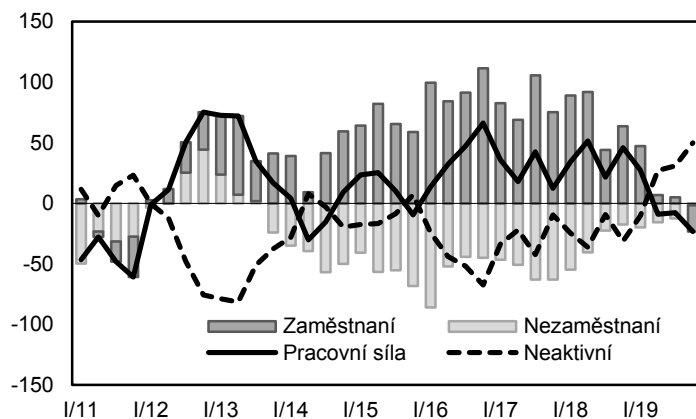
		2017	2018	2019				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
Zaměstnanost	mzr. %	1,6	1,4	0,2	0,9	0,1	0,1	-0,4
Zaměstnanci	mzr. %	1,7	1,6	0,4	1,0	0,3	0,3	-0,1
Míra zaměstnanosti	(15-64 let) %	73,6	74,8	75,1	75,0	75,0	75,3	75,3
Míra nezaměstnanosti	(15-64 let) %	2,9	2,3	2,1	2,1	1,9	2,2	2,1
Míra ekonomické aktivity	(15-64 let) %	75,9	76,6	76,6	76,6	76,5	76,9	76,9

Pramen: ČSÚ, MPSV

4.1. Ekonomická aktivita

Vzhledem k již slabému přírůstku zaměstnaných a dalšímu úbytku nezaměstnaných pracovní síla prakticky stagnovala. Negativní demografické faktory, kdy z trhu práce odcházejí poměrně silné ročníky z 50. let a nastupují velmi slabé populační ročníky z 90. let, byly eliminovány růstem ekonomické aktivity již jen velmi slabě (míra participace silných ročníků 70. a 80. let je trvale vysoká).

Graf č. 6: Ekonomická aktivita (15 +)

Pramen: ČSÚ, VŠPS, meziroční přírůstky/úbytky v tis. osob

Míra participace (podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných na populaci 15-64 let) se nepatrným meziročním přírůstkem o 0,1 p. b. v průměru zvýšila na 76,7 %, ve 4. čtvrtletí 2019 dosáhla 76,9 %. Tyto úrovně stále stabilizují nejsilnější populační ročníky ze 70. a 80. let s odpovídajícím vzděláním i praxí, a tím i vysokou mírou participace.

Počet osob mimo ekonomickou aktivitu se po několika letech úbytku zvýšil (v průměru o 24 tisíc na 3 551 tisíc), což bylo dáno růstem počtu důchodců a osob v domácnosti. Podíl počtu důchodců na ekonomicky neaktivních dle VŠPS dosahoval podobně jako v roce 2018 necelých 70 procent.

4.2. Zaměstnanost

Zaměstnanost podle VŠPS (v jediném či hlavním zaměstnání) vzrostla meziročně v průměru již jen o 9 tisíc osob na 5 303 tisíce.

Pokračující nedostatek pracovních sil v domácí ekonomice vedl podniky i instituce k stále intenzivnějšímu zaměstnávání pracovníků ze zahraničí (dle MPSV činil počet zahraničních zaměstnanců 622 tisíc na konci roku 2019.). Průměrný počet zaměstnanců v ekonomice meziročně vzrostl jen o 0,4 % na 4 412 tisíc, počet podnikatelů mírně klesl (o 0,7 % na 891 tisíc). Počet podnikatelů bez zaměstnanců (živnostníků) prakticky stagnoval, počet podnikatelů se zaměstnanci poměrně výrazně klesl o 2,9 % (jejich počet je však velmi volatilní)

Míra zaměstnanosti (podíl počtu zaměstnaných v populaci ve věku 15–64 let) vzrostla jen mírně o 0,3 p. b. na 75,1 %, což bylo nicméně nové historické maximum.

Z odvětvového hlediska k růstu počtu zaměstnanců (dle podnikové statistiky, přepočtené počty) nejvíce přispělo vzdělávání, zdravotní a sociální péče, velkoobchod a maloobchod. Značný pokles naopak zaznamenal zejména zpracovatelský průmysl a též administrativní a podpůrné činnosti.

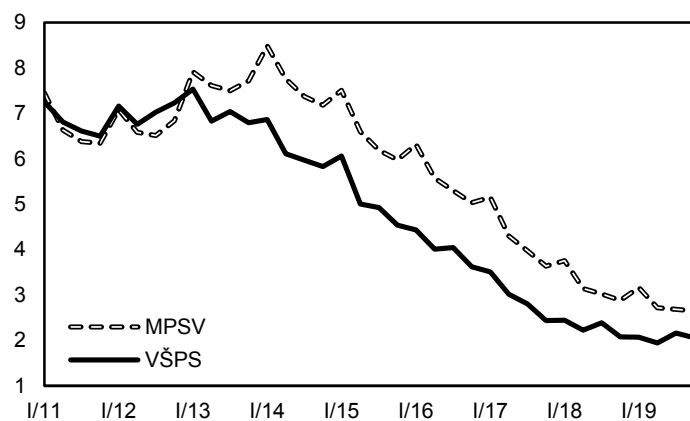
4.3. Nezaměstnanost

Počet nezaměstnaných podle VŠPS v souvislosti s pokračujícím ekonomickým růstem a s tím stále spojenou extrémní poptávkou po práci klesl v průměru o 13 tisíc na 109 tisíc.

Míra nezaměstnanosti ve věku 15–64 let meziročně klesla o 0,2 p. b. na 2,1 % (nová rekordně nízká hodnota od roku 1993), přičemž od počátku roku 2016 je dle metodiky Eurostatu stále nejnižší v EU. Na trhu práce se projevuje bezprecedentní nedostatek pracovníků, který představuje bariéru pro další růst a rozvoj velké části firem. Vzhledem ke zmíněným extrémně nízkým hodnotám však již s dalším snižování nezaměstnanosti nelze počítat.

Na rozdíl od VŠPS průměrný počet nezaměstnaných registrovaných na úřadech práce stále ještě znatelně klesal - v průměru za rok o 28 tisíc na 212 tisíc. Rozdíl v počtu nezaměstnaných osob dle dvou používaných statistik se dále postupně snižoval. Nicméně z něj stále vyplývá, že určitý počet uchazečů registrovaných na úřadech práce je zapojen v různých formách aktivní politiky zaměstnanosti a též to, že mohou vykonávat tzv. nekolidující pracovní aktivitu. Dalším aspektem je, že pro osoby zatížené exekucemi či v osobním bankrotu není výhodné „oficiálně“ pracovat, zůstávají jako registrovaní na úřadech práce a mohou působit v šedé ekonomice. Z regionálního hlediska byl výraznější pokles nezaměstnanosti zaznamenán zejména v regionech, kde dosahovala nejvyšších hodnot.

Graf č. 7: Míra nezaměstnanosti VŠPS a podíl nezaměstnaných na populaci 15-64 let MPSV

Pramen: ČSÚ, MPSV, v %, průměr čtvrtletí

Toky v registrované nezaměstnanosti reflektují ekonomický cyklus, v období růstu je zpravidla zaznamenáván jejich pokles. Počet osob odešlých z evidence i umístěných ještě mírně poklesl, počet osob nově evidovaných prakticky stagnoval. Při současné situaci na trhu práce lze předpokládat, že osoby mění zaměstnání téměř okamžitě, tudíž se ani neregistrují na úřadech práce. Počet uchazečů umístěných přímo prostřednictvím úřadů práce byl nicméně proti předchozímu roku mírně vyšší (9 tis. proti 7 tis. měsíčně).

Z hlediska dosaženého vzdělání přibližně dvě třetiny uchazečů disponují pouze základním vzděláním a nižším středním vzděláním bez maturity. To v zásadě koresponduje se strukturou volných pracovních míst, kde než 70 % z nich na konci roku 2019 nemělo absolutně žádné požadavky na vyšší vzdělání, což vyplývá z naprostého nedostatku pracovních sil. Nejvíce uchazečů je dlouhodobě ve věkové skupině 55–59 let (v průměru 30 tis. osob), podíl uchazečů starších 50 let se pohybuje kolem 35 %. Tento jev lze přičítat kromě posouvání hranice odchodu do starobního důchodu též tomu, že mnohé volné pozice jsou fyzicky nevhodné pro osoby staršího věku.

Na příspěvek v nezaměstnanosti mělo nárok v průměru 77 tis. registrovaných uchazečů, tedy nepatrně (o 1 tis. osob) více než v předchozím roce. Jejich podíl se dále zvýšil o 4,5 p. b. na

36,4 %, což lze vysvětlit cyklickým nárůstem podílu krátkodobě nezaměstnaných. Počet dlouhodobě nezaměstnaných osob se dále snižoval a na konci roku se pohyboval kolem 45 tisíc, nejméně za posledních 15 let.

4.4. Mzdy

Situace na trhu práce se projevila také v pokračujícím velmi silnému růstu mezd. Průměrná nominální hrubá mzda v národním hospodářství dosáhla 34 125 Kč, což představuje meziroční růst o 7,1 %. Průměrná reálná mzda vzrostla o 4,2 %.

Pokračující růst mezd byl determinován nedostatkem pracovníků prakticky ve všech odvětvích. Dalším aspektem, jaký vedl k růstu zejména nižších výdělků, bylo zvýšení minimální mzdy na 13 350 Kč a s ní spojených zaručených mezd. Mediánová mzda vzrostla o 6,9 % na 29 380 Kč.

Z regionálního hlediska rostla průměrná mzda nejrychleji v Královéhradeckém (7,8 %), Středočeském (7,7 %) a Olomouckém kraji (7,5 %), nejpomaleji opět v Praze (6,2 %). Nejvyšší nárůsty výdělků přes 10 % byly zaznamenány v odvětvích vzdělávání, kulturní, zábavní a rekreační činnosti. Nejhůře placeným odvětvím je dlouhodobě ubytování, stravování a pohostinství. Nejvyšší mzdy jsou naopak v peněžnictví a pojišťovnictví. V odvětví zpracovatelského průmyslu vzrostly mzdy podprůměrně.

Tabulka č. 8: Průměrná, mediánová a minimální mzda

		2017	2018	2019				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
Průměrná mzda nominální	mzr. %	6,7	7,6	7,1	7,5	7,2	7,0	6,7
Průměrná mzda reálná	mzr. %	4,2	5,3	4,2	4,6	4,3	4,1	3,6
Mediánová mzda	mzr. %	7,2	8,2	6,9	7,4	6,9	6,8	6,6
Minimální mzda	mzr. %	11,1	10,9	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4

Pramen: ČSÚ, předběžné údaje

Tabulka č. 9: Průměrná hrubá měsíční mzda dle odvětví

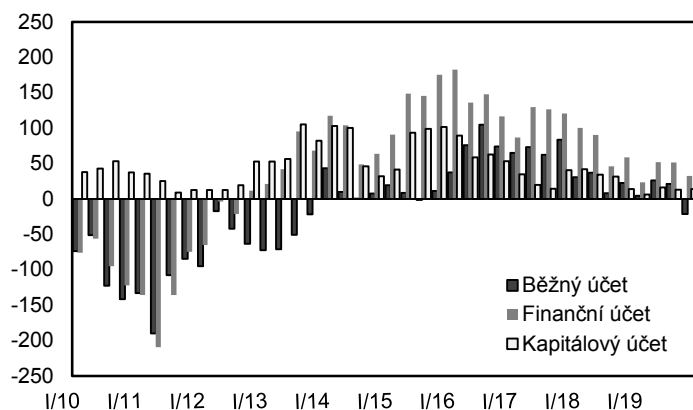
Odvětví		2017	2018	2019				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
Zemědělství, lesnictví a rybníkářství	mzr. %	5,3	6,5	7,1	6,5	6,5	7,6	8,0
Průmysl celkem	mzr. %	6,8	7,0	6,0	6,6	6,5	6,1	5,0
Těžba a dobývání	mzr. %	6,0	7,2	3,8	5,7	4,3	6,3	-0,4
Zpracovatelský průmysl	mzr. %	6,9	7,0	6,0	6,6	6,5	6,0	5,0
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klim. vzduchu	mzr. %	5,2	6,2	6,5	7,0	5,5	7,4	6,2
Zásobování vodou; odpady a sanace	mzr. %	6,1	6,5	6,9	7,0	7,3	6,8	6,7
Stavebnictví	mzr. %	4,2	7,9	6,1	6,9	6,8	5,6	5,1
Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	mzr. %	7,4	6,8	6,4	8,4	6,0	6,9	4,7
Doprava a skladování	mzr. %	6,3	7,0	7,2	7,4	7,8	7,8	5,8
Ubytování, stravování a pohostinství	mzr. %	11,3	7,3	6,6	6,9	7,1	7,1	5,3
Informační a komunikační činnosti	mzr. %	5,3	5,1	5,9	4,4	6,6	5,6	7,0
Peněžnictví a pojišťovnictví	mzr. %	3,9	5,3	8,2	7,7	8,4	9,1	7,4
Činnosti v oblasti nemovitostí	mzr. %	6,2	6,4	6,7	6,7	9,1	6,2	5,0
Profesní, vědecké a technické činnosti	mzr. %	5,7	5,8	5,0	5,7	5,9	5,6	3,2
Administrativní a podpůrné činnosti	mzr. %	5,3	6,5	7,8	8,4	8,2	7,8	7,0
Veřejná správa a obrana; sociální zabezpečení	mzr. %	8,2	10,1	6,5	7,3	6,7	4,9	7,2
Vzdělávání	mzr. %	6,3	10,7	12,5	9,9	11,4	11,1	16,2
Zdravotní a sociální péče	mzr. %	9,3	8,4	8,5	8,6	8,7	8,1	8,6
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	mzr. %	8,5	10,4	10,4	17,3	7,7	7,9	9,1
Ostatní činnosti	mzr. %	4,4	5,9	6,8	6,7	7,1	7,2	6,5

Pramen: ČSÚ, předběžné údaje

5. Platební bilance

Na běžném účtu platební bilance byl v roce 2019 vykázán schodek ve výši 21 mld. Kč. V přebytku skončily bilance zboží i služeb, naopak deficitní byla bilance prvotních důchodů a bilance druhotných důchodů. Kapitálový účet vykázal přebytek 14 mld. Kč. Čistý odliv zdrojů do zahraničí na finančním účtu dosáhl 33 mld. Kč.

Graf č. 8: Platební bilance

Pramen: ČNB, propočty MF, roční klouzavé úhrny, mld. Kč

5.1. Běžný účet

Běžný účet skončil v roce 2019 ve schodku ve výši 0,4 % HDP. Jde tak o první schodek od roku 2013. Proti roku 2018 se zhoršil o 0,8 p. b. Zhoršení běžného účtu odráží růst schodku prvotních důchodů ve stejné proporci na -5,7 % HDP. Podíl výkonové bilance, tj. obchodu se zbožím a službami k HDP, se meziročně nezměnil a dosáhl 6,1 %. Rovněž deficit bilance druhotných důchodů v roce 2019 v poměrovém vyjádření setrval na -0,7 % HDP.

Tabulka č. 10: Běžný účet v % HDP

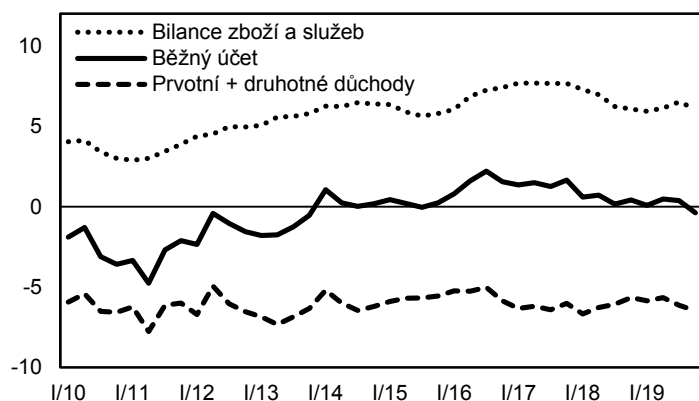
	2017	2018	2019				
			rok	1Q	2Q	3Q	4Q
Běžný účet	1,7	0,4	-0,4	0,1	0,5	0,4	-0,4
bilance zboží	5,1	3,8	4,2	3,6	3,9	4,3	4,2
bilance služeb	2,5	2,3	1,8	2,3	2,3	2,2	1,8
prvotní důchody	-5,1	-4,9	-5,7	-5,0	-5,0	-5,5	-5,7
druhotné důchody	-1,0	-0,7	-0,7	-0,9	-0,6	-0,7	-0,7

Pramen: ČNB, propočty MF, na bázi ročních klouzavých úhrnů, rozdíly jsou dané zaokrouhlením

Na meziročním zhoršení běžného účtu o 44 mld. Kč se s výjimkou bilance zboží podílely všechny hlavní položky, nejvýrazněji pak bilance prvotních důchodů. Přebytek zahraničního obchodu se zbožím se meziročně zvýšil o 39 mld. Kč na 240 mld. Kč. Vyšší dynamika vývozu tažená zahraniční poptávkou po automobilech se projevila ve zlepšení obchodní bilance se zbožím. Dynamika dovozů vlivem slabší investiční aktivity v meziročním srovnání zpomalila. Bilance služeb se meziročně zhoršila o 18 mld. Kč na 104 mld. Kč vlivem nárůstu dovozů v oblasti výzkumu a vývoje. Bilance prvotních důchodů, která je vedle obchodní bilance rozhodující pro výsledné saldo běžného účtu, se zhoršila nárůstem deficitu o 64 mld. Kč na 324 mld. Kč. Vyšší byl odliv investičních výnosů z přímých investic v ČR (v podobě reinvestovaného zisku) daný růstem ziskovosti firem v zahraničním vlastnictví.

Deficit bilance druhotných důchodů se meziročně zhoršil o 1 mld. Kč na 41 mld. Kč vlivem poklesu čistých příjmů z rozpočtu Evropské unie vykazovaných na tomto účtu.

Graf č. 9: Poměr běžného účtu a jeho složek k HDP

Pramen: ČNB, propočty MF, v % na bázi ročního klouzavého úhrnu

5.1.1. Zahraněční obchod se zbožím² (podle ČSÚ)

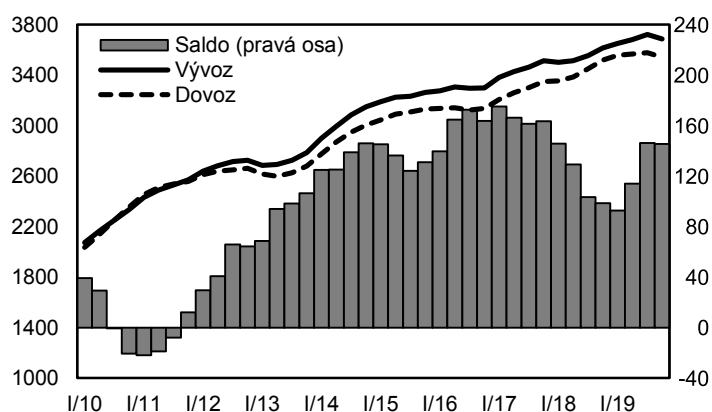
Bilance zahraničního obchodu se zbožím dosáhla v roce 2019 výrazně lepšího výsledku než v roce 2018. Nominální objem vývozu se meziročně zvýšil o 2,0 %, což bylo o 1,0 p. b. nižší tempo růstu ve srovnání s rokem 2018. Hodnota dovozu vzrostla o 0,7 %, meziročně došlo ke zpomalení dynamiky o 4,3 p. b. Růst vývozu i dovozu tak zpomalil druhým rokem.

Na straně vývozu svou roli sehrálo nižší tempo růstu ekonomik většiny našich hlavních obchodních partnerů a obecné celosvětové zpomalení růstu mezinárodního obchodu v souvislosti s uzavíráním ekonomik (zejména v obchodě mezi státy EU).

Na druhé straně výrazné zpomalení investiční aktivity, která se vyznačuje vysokou dovozní náročností, a nižší ceny energetických surovin vedly v roce 2019 k nižší dynamice dovozu ve srovnání s vývozem.

Vývoj nominálního měnového kurzu koruny vůči euru působil na obchodní bilanci spíše neutrálně. Pozitivně naopak na výsledné saldo působily směnné relace, které za rok 2019 dosáhly 100,6. K jejich zlepšení přispěl růst korunových cen průmyslového spotřebního zboží a pokles korunových dovozních cen u polotovarů. Pozitivně na směnné relace působil vývoj ceny ropy, která v dolarovém vyjádření klesla v průměru o 10 %, v korunách pak o 5 %.

Graf č. 10: Obchodní bilance se zbožím

Pramen: ČSÚ, propočty MF, roční klouzavé úhrny, mld. Kč

² Sleduje skutečný obchod se zbožím realizovaný mezi českými a zahraničními subjekty, tj. změnu vlastnictví mezi rezidenty a nerezidenty. Dodací podmínka vývozu FOB (Free on Board), kdy prodávající dodává zboží na místo určení, dovozu CIF (Cost, Insurance and Freight), kdy prodávající dodává zboží také na místo určení, ale je povinen navíc hradit náklady pojištění a přepravné spojení s dodávkou.

Přebytek obchodní bilance se vlivem vyšší dynamiky vývozu meziročně zvýšil o 47 mld. Kč na 146 mld. Kč.

Objem vývozu se u většiny komoditních tříd zvyšoval. Podle standardní klasifikace zahraničního obchodu byl z hlediska váhy nejvýznamnější růst vývozu strojů a přepravních zařízení, které tvoří více než polovinu českého vývozu. V jejím rámci byl nejúspěšnější vývoz dopravních prostředků (motorových vozidel), jejichž podíl na celkovém vývozu v roce 2019 tvořil 27,8 % (meziročně vyšší o 0,6 p. b.). Nadprůměrně rostl vývoz průmyslových výrobků nebo chemikálií.

Slabší poptávka po zboží investičního charakteru se projevila ve výrazně nižším růstu dovozu strojírenské produkce, která představuje dvě pětiny celkového dovozu. Výsledky této komoditní třídy ovlivnily především meziroční zpomalení růstu dovozů elektronických přístrojů a zařízení a strojních zařízení. Slabší investiční aktivita se rovněž promítla do poklesu dovozů polotovarů a surovin. Domácí soukromá spotřeba pak vyvolala vyšší dovozy průmyslového spotřebního zboží. V souvislosti s poklesem ceny ropy byl významně nižší nominální objem dovozu nerostných paliv.

Tabulka č. 11: Komoditní struktura vývozu a dovozu

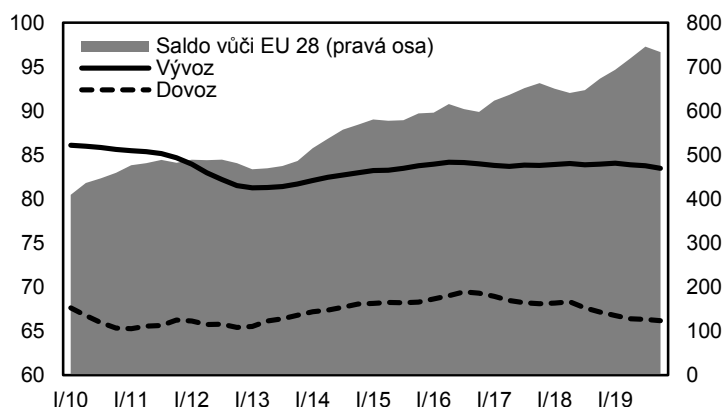
Třídy SITC	Vývoz			Dovoz			Změna salda mld. Kč
	Růst v %	Podíl v %		Růst v %	Podíl v %		
	2019/2018	2018	2019	2019/2018	2018	2019	2019-2018
Celkem	2,0	100,0	100,0	0,7	100,0	100,0	47,1
Potraviny a živá zvířata	3,9	3,6	3,6	6,8	5,0	5,3	-6,8
Nápoje a tabák	5,7	0,5	0,5	9,8	0,9	0,9	-2,0
Surové materiály (vyjma paliv)	1,7	2,6	2,6	-2,2	2,3	2,3	3,4
Nerostná paliva a maziva	-6,9	2,5	2,3	-9,4	7,0	6,3	17,0
Živočišné a rostlinné oleje	10,6	0,2	0,2	12,5	0,2	0,2	0,0
Chemikálie	4,7	6,6	6,8	2,5	11,6	11,8	1,1
Tržní výrobky (polotovary)	-1,5	17,5	16,9	-2,6	18,6	18,0	8,0
Stroje a přepravní zařízení	2,7	55,1	55,5	1,6	42,7	43,1	28,6
Průmyslové výrobky	2,6	11,2	11,3	3,1	11,4	11,7	-1,5
Komodity jinde nezařazené	32,6	0,3	0,4	34,1	0,3	0,4	-0,6

Pramen: ČSÚ, propočty MF

K meziročně vyššímu přebytku zahraničního obchodu přispěla většina komoditních tříd. Nejvýrazněji na celkové saldo zahraničního obchodu působilo zejména zlepšení přebytku strojů a přepravních zařízení, nerostných paliv a polotovarů. Zhoršení sald v komoditních třídách potravin, nápojů a průmyslových výrobků pak jen korigovalo meziročně vyšší přebytek.

Mezi hlavní obchodní partnery se na straně vývozu řadí země EU, kam směřovalo 83,5 % českého exportu (meziroční snížení o 0,5 p. b.). Největší podíl na našem celkovém vývozu mělo s 31,0 % tradičně Německo. Druhým nejdůležitějším partnerem pro český export zůstalo Slovensko (9,1 %), následované Polskem (6,3 %) a zeměmi, jejichž podíl na českém exportu se pohyboval od 5,1 % do 4,2 % (Francie, Rakousko a Spojené království). Největší meziroční pokles podílu na českém vývozu byl zaznamenán u Německa (o 0,3 p. b.) a Spojeného království a Itálie (o 0,2 p. b.), největší růst ze sledovaných zemí naopak u Maďarska (o 0,3 p. b.). Ze zemí mimo EU vzrostl podíl na českém vývozu do Spojených států amerických a Ruska (shodně o 0,2 p. b. na 2,3 %). Podíl vývozu do Číny se meziročně nezměnil (1,2 %). Do výše uvedených zemí směřovalo 72,6 % českého vývozu.

Graf č. 11: Podíl zemí EU na zahraničním obchodě ČR

Pramen: ČSÚ, propočty MF, roční klouzavé úhrny, v %, saldo v mld. Kč

Podíl zemí EU na českém dovozu se meziročně snížil o 1,0 p. b. na 66,2 %. Hlavním dovozním partnerem bylo i nadále Německo s podílem na českém dovozu 26,1 % (pokles podílu o 0,3 p. b.). Druhým největším dovozním partnerem zůstala Čína s podílem 10,9 % (růst o 0,5 p. b.), následovaná Polskem s podílem 8,3 % (pokles o 0,1 p. b.). Podíl Slovenska činil 4,9 %, Itálie 4,5 %, následovaly Francie, Rusko a Rakousko s podíly 3,3 % až 3,0 %. Výše jmenované země představovaly 64,2 % českého dovozu.

Kladné saldo se zeměmi EU se meziročně zvýšilo o 60 mld. Kč na 733 mld. Kč. Deficit s Čínou se meziročně prohloubil o 18 mld. Kč na 343 mld. Kč, schodek obchodní bilance s Ruskem se snížil o 22 mld. Kč na 29 mld. Kč, se Spojenými státy americkými pak o 3 mld. Kč na 12 mld. Kč.

5.2. Kapitálový účet

Kapitálový účet skončil v roce 2019 stejně jako v roce 2018 přebytkem 14 mld. Kč, přičemž nepříznivě působil vyšší nákup emisních povolenek. Opačným směrem naopak působilo zlepšení salda bilance těch příjmů a výdajů ve vztahu k rozpočtu EU, které jsou na tomto účtu vykazovány.

5.3. Finanční účet

Na finančním účtu byl v roce 2019 vykázán čistý odliv finančních zdrojů (čisté půjčky do zahraničí) ve výši 33 mld. Kč, což představovalo 0,6 % HDP proti 1,1 % v roce 2018.

Čistý příliv přímých zahraničních investic dosáhl 61 mld. Kč. Čeští rezidenti investovali v zahraničí 153 mld. Kč, příliv zahraničního investičního kapitálu do ČR dosáhl 214 mld. Kč. Hlavní položku v přímých investicích představovaly reinvestované zisky, které se na přílivu podílely z 84 %. U portfoliových investic činil čistý příliv 118 mld. Kč. Vývoj této položky byl ovlivněn růstem zájmu nerezidentů o dluhopisy obchodních bank, cenné papíry nefinančních podniků i dluhopisy sektoru vládních institucí.

5.4. Devizové rezervy

Stav devizových rezerv ČNB meziročně vzrostl o 5,9 %, tedy o 188 mld. Kč. K 31. prosinci 2019 dosáhl 3390 mld. Kč, tj. 133 mld. EUR, což odpovídá přibližně 60 % HDP.

6. Měnový vývoj a finanční trh

6.1. Měnové agregáty, vklady a úvěry

6.1.1. Měnové agregáty (pasiva)

Peněžní zásoba (M2) se v průměru zvýšila o 6,9 %, což představovalo zrychlení oproti roku 2018 o 1,6 p. b. Tempo růstu vysoce likvidních peněz (M1) se zvýšilo na 5,6 % (zrychlení o 0,9 p. b.). Růst peněžní zásoby odpovídal růstu nominálního HDP a byl tak přiměřený k obsluze ekonomické aktivity. Preference likvidity (poměr M1/M2) se stejně jako v minulém roce nezvyšovala, což je v souladu s rostoucími úrokovými sazbami na nově přijaté vklady, ke konci roku 2018 byla 88,2 %.

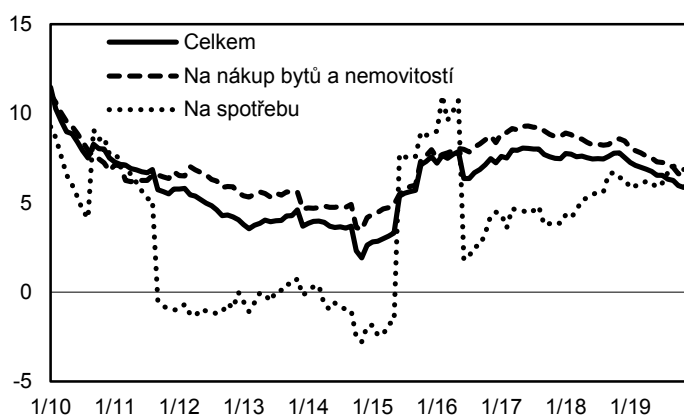
Celkové vklady v roce 2019 vzrostly o 6,3 % (proti 5,8 % v roce 2018). Vklady domácností se meziročně zvýšily o 7,1 % (proti 7,0 % v roce 2018), vklady nefinančních podniků o 4,2 % (proti 2,8 % v roce 2018). Silný růst vkladů domácností byl v souladu se zvyšováním disponibilních příjmů.

6.1.2. Úvěry (aktiva)

Úvěry poskytnuté domácnostem a podnikům se v roce 2019 zvýšily o 5,6 % (proti 6,2 % v roce 2018).

Meziroční růst úvěrů domácnostem zpomalil na 6,5 % (proti 7,6 % v roce 2018). Úvěry na nákup nemovitosti, které tvoří 76 % celkových úvěrů domácnostem, svůj růst zpomalily o 1,2 p. b. na 7,3 %. Růst úvěrů na spotřebu zrychlil na 6,4 %. Ostatní úvěry, kam patří zejména úvěry živnostníkům, zpomalily svůj růst na 1,0 %.

Graf č. 12: Celkový objem úvěrů domácnostem

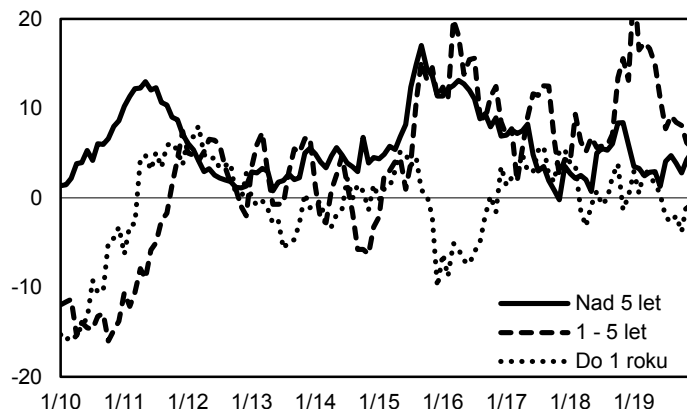
Pramen: ČNB – Měnová a finanční statistika, meziroční změna v %

Poznámka: Zlomky v časové řadě úvěrů na spotřebu způsobeny akvizicemi nebankovních poskytovatelů měnovými a finančními institucemi.

Rizika spojená s několik let přetrvávajícím vysokým tempem růstu hypotečních úvěrů i cen rezidenčních nemovitostí vyhodnotila ČNB znovu jako zvýšená, jak pro finanční sektor, tak pro jeho klienty. ČNB tak ponechala v platnosti svá doporučení na požadavky na poměry příjmů a úvěru k jistině. Celkový dluh žadatele o úvěr by neměl přesáhnout devítinásobek jeho ročních příjmů, měsíční výdaje na obsluhu celkového dluhu žadatele by měly být nižší než 45 % jeho čistých měsíčních příjmů. V omezeném rozsahu mohou banky z těchto kritérií uplatnit výjimku. Úvěr k zajištění by neměl překročit 80 %, s tím, že pouze pro 15 % objemu úvěrů se může pohybovat v rozmezí 80-90 %. V souvislosti s těmito opatřeními byl v roce 2019 objem nově poskytnutých úvěrů na nákup rezidenčních nemovitostí (bez refinancovaných úvěrů) o 13,6 % nižší než v roce 2018.

Růst úvěrů nefinančním podnikům v roce 2019 mírně zpomalil na 4,2 % (proti 4,3 % v roce 2018). Úvěry do 1 roku tvořící čtvrtinu úvěrů podnikům se snížily o 0,3 %, úvěry od 1 roku do 5 let se zvýšily o 11,9 % a dlouhodobé úvěry nad 5 let tvořící 55 % úvěrů podnikům vzrostly o 3,4 %.

Graf č. 13: Celkový objem úvěrů nefinančním podnikům

Pramen: ČNB – Měnová a finanční statistika, meziroční změna v %

Vývoj podílu úvěrů v selhání odpovídal v roce 2019 příznivým makroekonomickým podmínkám. U domácností pokračovalo snižování jejich podílu na celkových úvěrech po celý rok až na 1,7 % v prosinci, u nefinančních podniků se snížil na 3,2 %, avšak v poslední třetině roku už jen stagnoval. Absolutní objem úvěrů domácnostem a nefinančním podnikům se selháním byl v prosinci 64,9 mld. Kč, což bylo meziročně o 8,4 mld. Kč méně.

Celkový poměr úvěrů a vkladů domácností a nefinančních podniků se meziročně snížil o 0,8 p. b. na 74,3 % v prosinci 2019. Banky tak nadále mají dostatečnou rezervu primárních zdrojů na poskytování úvěrů a nejsou závislé na financování ze zahraničí.

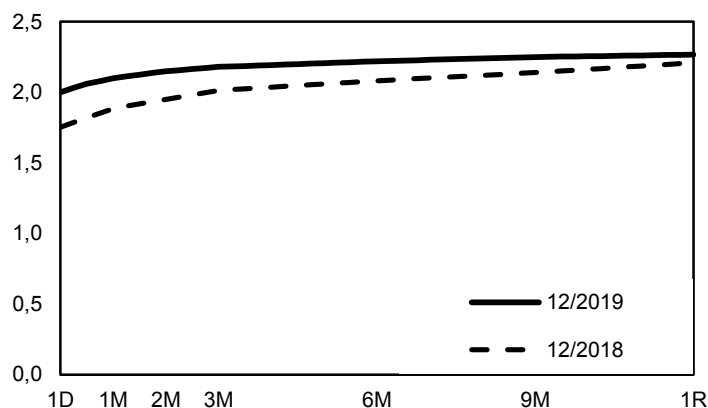
Zátěžové testy bankovního sektoru prováděné ČNB znovu potvrdily odolnost vůči případným negativním šokům.

6.2. Úrokové sazby

ČNB měnila s ohledem na inflaci a stav ekonomiky primární úrokovou sazbu jednou, v dubnu 2019 ji zvýšila o 0,25 p. b. na 2,00 %. Naopak americký Fed přistoupil během července až října třikrát ke snížení primární úrokové sazby na 1,50 – 1,75 %, celkem o 0,75 p. b; ECB primární úrokovou sazbu eurozóny neměnila, zůstala tedy na 0,00 %. Kladný úrokový diferenciál ČR vůči eurozóně se tak zvýšil, vůči USA přešel ze záporných hodnot v první polovině roku do kladných ve druhé.

Vyšší primární úrokové sazby vedly k ekvivalentnímu posunu krátkodobé peněžní výnosové křivky směrem nahoru. Jednodenní, tříměsíční a roční sazby PRIBOR byly v prosinci 2,00 %, 2,17 % a 2,27 %.

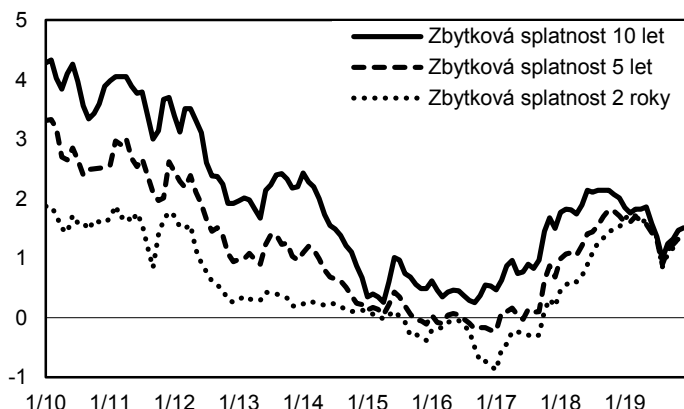
Graf č. 14: Krátkodobá peněžní výnosová křivka

Pramen: ČNB, průměrná měsíční sazba PRIBOR podle splatnosti, % p. a.

Klientské úrokové sazby z celkového objemu úvěrů a vkladů se během roku 2019 měnily jen v omezené míře. Nefinančním podnikům se zvýšily průměrné úrokové sazby z vkladů na 0,4 % (proti 0,2 % v prosinci 2018), z úvěrů na 3,8 % (proti 3,6 % v prosinci 2018). Průměrné úrokové sazby domácnostem z vkladů se zvýšily na 0,4 % (proti 0,3 % v prosinci 2018), z úvěrů prakticky stagnovaly na 3,6 %. Lehce vyšší růst úrokových sazeb z vkladů než z úvěrů tak působil mírně negativně na ziskovost bank.

Graf č. 15: Výnosy státních dluhopisů

Pramen: ČNB, % p. a.

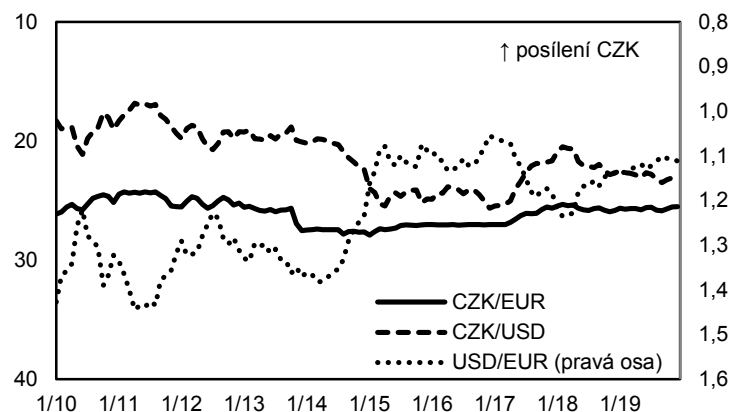
Výnosy státních dluhopisů se splatnostmi 2, 5 a 10 let se v průběhu roku vyvíjely v podstatě shodně, rozdíly ve výnosech mezi jednotlivými splatnostmi byly malé – výnosová křivka byla plochá. Z hodnot 1,5 %, 1,7 %, respektive 2,0 % v prosinci 2018 se výnosy 2, 5, a 10 letých dluhopisů snižovaly až na hodnoty 0,9 %, 0,9 %, respektive 1,0 %. Ve 4. čtvrtletí 2019 se výnosy zvyšovaly a v prosinci 2019 byly 1,4 %, 1,3 % respektive 1,5 %, výnosová křivka se tak stala inverzní. Rozpětí mezi českými a německými konvergenčními dluhopisy (průměrná zbytková splatnost 10 let) se po zvýšení úrokového diferenciálu mezi zeměmi v květnu a červnu mírně zvýšilo, po zbytek roku se však vrátilo na 1,8 p. b., což reflektuje rizikovou premií České republiky.

Český akciový trh v roce 2018 nezaznamenal významnější výkyvy ve srovnání s ostatními světovými burzami, které především ve druhé polovině roku výrazně posílily. Index PX na Pražské burze cenných papírů osciloval mezi 989 a 1119 body, hodnota na konci roku 2019 byla o 12,8 % vyšší než na začátku roku, avšak průměr indexu PX byl v roce 2019 o 3,2 % nižší než v roce předešlém.

6.3. Měnové kurzy

Měnový kurz koruny vůči euru byl v roce 2019 nejstabilnější od roku 1998 (vyjma období kurzové intervence) a pohyboval se v pásmu 25,4–25,9 CZK/EUR. S ročním průměrem 25,7 CZK/EUR koruna nepatrně oslabila o 0,1 %.

Graf č. 16: Nominální měnový kurz CZK vůči USD a EUR

Pramen: ČNB

Koruna vůči dolaru od začátku roku postupně oslabovala až na hodnotu 23,7 CZK/USD, od října do konce roku posilovala. V průměru byla s hodnotou 22,9 CZK/USD slabší o 5,2 % než v roce předchozím. Dolar vůči euru za přispění stále kladného úrokového diferenciálu sazeb Fedu vůči ECB v průběhu roku posiloval, jeho průměrná roční hodnota 1,12 USD/EUR znamenala posílení o 5,4 %.

7. Srovnání makroekonomického rámce státního rozpočtu na rok 2019 se současnými daty

Srovnání klíčových ukazatelů přináší níže uvedená tabulka.

Tabulka č. 12: Makroekonomický rámec státního rozpočtu pro rok 2019 vs. současný stav

		Makroekonomický rámec SR 2019 (červenec 2018)				Skutečnost (březen 2020)				Diference v p.b.			
		2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Hrubý domácí produkt	růst v %, s.c.	2,5	4,3	3,2	3,1	2,5	4,4	2,8	2,6	0,0	0,1	-0,4	-0,5
Hrubý domácí produkt	růst v %, b.c.	3,7	5,8	5,1	5,5	3,7	5,9	5,5	6,2	-0,1	0,1	0,4	0,7
Průměrná míra inflace	%	0,7	2,5	2,2	2,3	0,7	2,5	2,1	2,8	-	-	-0,1	0,5
Zaměstnanost (VŠPS)	růst v %	1,9	1,6	1,3	0,2	1,9	1,6	1,4	0,2	-	-	0,1	0,0
Míra nezaměstnanosti (VŠPS)	průměr v %	4,0	2,9	2,3	2,3	4,0	2,9	2,2	2,0	-	-	-0,1	-0,3
Objem mezd a platů (domácí koncept)	růst v %, b.c.	5,7	8,2	9,3	8,3	5,7	8,3	9,5	7,1	0,0	0,1	0,2	-1,2
Podíl BÚ na HDP	%	1,6	1,1	-0,3	-0,2	1,6	1,7	0,4	-0,4	0,0	0,6	0,7	-0,2

Pramen: ČSÚ, ČNB, MF, propočet MF

Při hodnocení uvedených odchylek je nutné reflektovat skutečnost, že data z národních účtů jsou průběžně upravována ať již v rovině běžných či pravidelných revizí v důsledku zpřesněných informačních zdrojů, tak z důvodu mimořádných revizí, které plynou ze změn v metodice národních účtů. To se neprojevuje pouze na původních datech národních účtů, ale také v poměrových ukazatelích, které některá data z národních účtů používají. Z pohledu výše uvedené tabulky se jedná o poměr salda běžného účtu k HDP.

Makroekonomická predikce je proces závislý na datové základně, která je v daném okamžiku k dispozici. Pokud by tomu tak nebylo, vykazovala by taková predikce znaky náhodné procházky. Z daných faktů potom vychází, že ex post uvedené odchylky nelze exaktně rozložit na část, která plyne ze samotné revize datové základny a část, která by byla dána

chybou v predikci jako takové. Ex post tedy není možné spekulovat o tom, jaká by byla predikce v konkrétním minulém období, pokud by v tomto období byla známa v současnosti platná datová základna.

Skutečný růst reálného HDP skončil v roce 2019 pod hodnotou, se kterou počítal Makroekonomický rámec státního rozpočtu z července 2018. Naopak vlivem vyššího než predikovaného růstu cenové hladiny převýšil skutečný nominální HDP predikci. K určitým odchylkám došlo ve struktuře reálného HDP, kde byly slabší než predikované příspěvky investiční aktivity, výdajů na konečnou spotřebu domácností a zahraničního obchodu mírně tlumeny lepší skutečností u spotřeby sektoru vládních institucí.

Ukazatele trhu práce se podařilo odhadnout relativně přesně. Trh práce se nacházel na nejnižší míře nezaměstnanosti mezi zeměmi OECD, což vytvářelo tlaky na silný růst mezd a platů projevující se v akceleraci míry inflace. Tyto tendence Makroekonomický rámec zachycoval. Průsak mzdového růstu do spotřebitelské inflace byl však ve skutečnosti silnější.

II. Hospodaření sektoru vládních institucí v roce 2019

Podle údajů Českého statistického úřadu skončilo hospodaření sektoru vládních institucí v roce 2019 přebytkem 15,4 mld. Kč, což odpovídá 0,3 % HDP. Přebytku bylo dosaženo již čtvrtý rok v řadě a přispěly k němu místní vládní instituce a zdravotní pojišťovny, které převážily deficit subsektoru ústřední vlády. Saldo očištěné o vliv hospodářského cyklu a jednorázových či jiných přechodných operací tak dosáhlo úrovně -1,0 % HDP, primární strukturální saldo -0,3 % HDP.

Nižší přebytek sektoru vládních institucí významnou měrou určovaly výdaje, které si navzdory svému zpomalení zachovaly výrazný růst 7,7 %, a svou dynamikou o 1,7 p. b. předstihly růst příjmů. Daňové příjmy včetně příspěvků na sociální zabezpečení meziročně i přes mírné zpomalení vzrostly o 127,1 mld. Kč (6,6 %). Vysokou dynamiku si vzhledem k pozici ekonomiky v hospodářském cyklu i přes určitý pokles zachovaly především daň z příjmů fyzických osob (9,0 %) a příspěvky na sociální zabezpečení (7,3 %), tedy příjmy odvislé od vývoje mezd a platů v ekonomice. Na druhé straně se rostoucí podíl náhrad zaměstnancům na hrubém domácím produktu odrazil v ziskovosti firem. Výnos daně z příjmů právnických osob tak zaznamenal pouze mírný růst 0,3 %.

Výnosy daní z výroby a dovozu se zvýšily o 6,5 %. Za tímto růstem stála především daň z přidané hodnoty, jejíž dynamika 6,6 % byla o 0,5 p. b. vyšší než růst nominální spotřeby domácností. Výnos spotřebních daní bez dotací na obnovitelné zdroje energie vzrostl o 1,7 %.

Výdaje na konečnou spotřebu sektoru vládních institucí si i navzdory zpomalení o 1,3 p. b. zachovaly výraznou dynamiku 8,1 %. Přispěly k tomu především náhrady zaměstnancům, které již třetí rok v řadě vykázaly dvouciferný růst (10,3 % v roce 2019). Nárůst prostředků na platy se týkal prakticky všech zaměstnanců sektoru vládních institucí, zejména však učitelů. Dvouciferný růst vykázaly rovněž naturální sociální dávky (10,5 %). V jejich dynamice se primárně promítlo navýšení výdajů zdravotního systému. Současně šlo o vliv 75% slevy z ceny jízdného v autobusech a vlacích pro žáky, studenty do 26 let a seniory starší 65 let, která představovala dodatečný meziroční náklad cca 4 mld. Kč. Růst mezispotřeby meziročně výrazně zpomalil na 3,9 %, přičemž tuto dynamiku určovaly zejména výdaje na nákupy zboží a služeb realizované ústředními vládními institucemi.

K výraznému navýšení došlo v oblasti peněžitých dávek sociálního zabezpečení (7,5 %), v nichž se promítla jak schválená opatření (zejména u dávek důchodového pojištění), tak ekonomický vývoj. Investiční výdaje rostly ve srovnání s rokem 2018 pomalejším tempem, přesto si zachovaly výraznou, téměř 11%, dynamiku. Tento růst byl tažen především investicemi financovanými ryze z národních zdrojů. Tempo úrokových výdajů se meziročně zpomalilo na 1,5 %, což znamenalo jejich pokles v poměrovém vyjádření k HDP na úroveň roku 2017 (0,7 % HDP).

Dluh sektoru vládních institucí v poměru k HDP od roku 2014 trvale klesá a tento trend pokračoval i v roce 2019. Míra zadlužení se meziročně snížila o 1,8 p. b. na 30,8 % HDP.

Tabulka č. 13: Saldo a dluh sektoru vládních institucí

		2015	2016	2017	2018	2019
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-0,6	0,7	1,5	0,9	0,3
Strukturální saldo	% HDP	-0,5	1,0	0,9	0,1	-1,0
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	40,0	36,8	34,7	32,6	30,8

Zdroj: ČSÚ. Výpočty strukturálního salda MF ČR.